

تقریباً مشهور

کریستن استوارت

ستاره شفق

رضا رادیه

یک نکته کوچک آخرین دردرس فیلم شدد در طول مدت فیلمبرداری بازیگر نوجوانی که نقش دختر قهرمان فیلم، جودی فاستر، را بازی می‌کرد با چنان سرعتی رشد کرد (به گفته فیچنر هفت سانت) که قدش از فاستر بلندتر شد. در فیلمی که دلستانش طی یک شب می‌گذشت چنین چیزی یک مشکل تمام‌عیار بود.حالا، هشت سال بعد، صعود مقاومت‌ناپذیر آن نوجوان همچنان ادامه دارد و او بالاتر از خیلی ستاره‌های هالیوودی ایستاده است.کریستن استوارت (متولد ۱۹۹۰ در لس‌آنجلس) در خانواده‌ای سینمایی به دنیا آمد. پدرش در شبکه فاکس تهیه‌کننده بود و مادر استرالیایی‌اش دستانی در فیلمنامه‌نویسی داشت. با چنین پیشینه‌ای کریستن از کودکی به جهان نمایش پا گذاشت. هشت‌ساله بود که در یکی از محصولات تلویزیونی دیزنی نخستین نقش کوتاه‌اش را بازی کرد و یکی دو سال بعد از آن هم در نقش‌های کوتاه ظاهر شد تا اتاق امن از راه رسید. بازی استوارت به نقش دختر نوجوان و دیابتی جودی فاستر در فیلمی که تمرکز عمده‌اش روی مادر و دختر گرفتار شده در اتاق امن بود تحسین منتقدان را به دنبال داشت اما تماشاگران چندان دخترپچه لاغرمردنی فیلم را به خاطر نرسیدنش و ترجیح دادند به کارگردانی پررنگ و لماب فیچنر و حضور فاستر و فارست ویتاکر توجه کنند. ظرافت شک‌کننده استوارت در یکی از بهترین فیلم‌های نوجوانی‌اش، گفتن (۲۰۰۴)، به کار آمد. «گفتن» بر مبنای نئول مشهوری به همین نام، قصه سکوت خودخواسته دخترمدرسه‌ای نوجوانی بود که قربانی یک تعرض می‌شود و پس از آن از سخن گفتن امتناع می‌کند. در بخش عمده‌ای از این فیلم زیبا و تاثیرگذار کریستن استوارت هیچ دیالوگی ندارد و ما در تک‌گویی‌های ذهنی، افکار و احساسات تلخش را می‌شنویم. بازی درونی و خاموش بازیگر همراه با تریشن‌ها جذاب که با صدای غمگینش خواننده می‌شود بزرگ‌ترین نقطه اتکای گفتن است. استوارت بعدها از علاقه‌اش به بیگانه کامو گفت و اضافه کرد که نقشش در گفتن را نزدیک به هر سوری بیگانه دیده‌است. پس از این فیلم یار دیگر به نقش‌های قراردادی‌تر بازگشت: راتوار، در سرزمین زان و فرستاده‌ها مهم‌ترین فیلم‌های او در فاصله ۲۰۰۴ تا ۲۰۰۷ هستند که این میان نقشش در فرستاده‌ها، ترسناک موفق برادران پانگ، به مثابه پیش‌تجربه‌ای برای نقش محوری‌اش در گرگ‌ومیش به شمار می‌آید. به سوی وحش (۲۰۰۷) فیلم دیگری بود که استوارت را از قالب نوجوانانه بیرون آورد و کم‌کم وارد حیطه نقش‌های پیچیده‌تر کرد. اگرچه با توجه به ساختار جاده‌ای فیلم، کاراکترهای پرشماری

بودند که در مسیر سفر دور و دراز کریس (امیل هرش) قرار می‌گرفتند و می‌رفتند اما ترسی با بازی استوارت شخصیتی بود که تماشاگران فیلم به خاطر سپردند و دوستش داشتند. ارتباط گذرا و معصومانه کریس و ترسی و آن سکلس دونوازی موسیقی از زیباترین لحظه‌های فیلم است.اودنچرلند (۲۰۰۹) فیلم بعدی او کمدی-درام پیچیده و تماشایی گرگ موتولا باز هم استوارت را در نقشی که انگش بود به کار گرفت:نوجوان افسرده‌حالی در استانه بلوغ، با کشمکش‌ها و گرفتاری‌های فراوان که نمی‌خواهد کسی شکندگی‌اش را بفهمد. میانه یکی از جلسات فیلمبرداری اودنچرلند، کارگردان دیگری، کارترین هاردویک، که بازدید سرزده‌ای از گروه فیلمبرداری داشت آنچنان متوتن نقش آفرینی و حضور کریستن شد که او را برای نقش اول فیلم جدیدش برگزیده بلا سنوان در گرگ‌ومیش گرگ‌ومیش (شفق) اولین رمان از چهار گانه‌ای به همین نام اثر پرپروش و محبوبی از استغفانی میر بود که در مدت کوتاهی از اولین انتشارش در سال ۲۰۰۵ به یک پدیده تبدیل شد و رکوردهای فروش رمان‌های نوجوانان را یکی پس از دیگری شکست.این حماسه خون‌آشامی، حاصل رویای شبانه نویسنده، قصه آشنایی و سپس عشق دختری نوجوان (بلا سنوان) به خون‌آشامی ۰۴ (ساله (ادوارد جوان و زیبا). بود.سنت‌دکنی میر آنجاست که برخلاف سایر رمان‌هایی از این دست، مثلاً کارهای آن رایس در وقایع‌نگاری خون‌آشام، جنبه‌های ارویتیک، اشاره به مواد مخدر و زنان کثیف را به کلی حذف کرده و همه چیز را در حال و هوای عشق معصومانه نوجوانی سامان داده بود. (بخش عمده‌ای از اقبال مخاطبان هم به همین امر باز می‌گشت). طبیعی بود که هالیوود از این خوان نعمت‌گسترده و آماده خیلی زود بهره‌برداری کند. پس از آنکه تلاش‌های پارامونت برای اقتباسی آزاد از کتاب‌به سرانجام نرسید سامیت اینترتینمنت در توافقی با نویسنده، اقتباسی وفادار را در دستور کار قرار داد. کریستن استوارت و رابرت پتینسون نقش‌های اصلی را ایفا کردند و با نمایش فیلم آن اتفاق بزرگ رخ داد. گرگ‌ومیش (۲۰۰۸) به یک پدیده جهانی تبدیل شد. در سراسر جهان مخاطبان نوجوان را شیفته خود کرد، بلا و ادوارد محبوب‌ترین شخصیت‌های بچه‌مدرسه‌ای‌ها شدند و موج جدید خون‌آشام‌دوستی راه افتاد. دنباله‌های گرگ‌ومیش شامل ماه نو (۲۰۰۹) و خسوف (۲۰۱۰) با موفقیت همه‌جانبه در گیشه و نزد تماشاگران که حالا به هواداران سرسپرده این افسانه تبدیل شده‌اند کریستن را به جایگاه سوپرستارها رساند. امروز کریستن جوان در اوج شهرت و محبوبیت قرار دارد. «به جاده» (۲۰۱۱)، اقتباسی والتر سالس از رمان جنجالی جک کراوک، و «ران اویز» (۲۰۱۰) فیلم‌های جدیدش هستند. در آن اویز به نقش جوانی که یکی از راکرهای سنت‌شده ده ۷۰، با دیگر بازیگر محبوب همنسئل داکوتا فایننگ همبازی است. دونیور و پاچینو در مخممه یک مقابله رویایی را شکل دادند و حالا در جهان تین‌ایجرها، این فیلم نسخه دیگری از آن رویارویی‌است؛ اسطوره‌های نوجوانان در یک فیلم کنار هم قرار می‌گیرند.

درباره بانی و کلاید

فیلم مهم ژانر جاده‌ای

خشونت

بدون

توازن

جیمز برارد نیلی

ترجمه: محسن میرمومنی

بانی و کلاید فرزندخوانده‌های بی‌شماری دارد. فیلم‌هایی مثل «بدلندز»

(ترنس مالیک)، «تلما و لوییز» (ریدلی اسکات) و «جاده‌ای به سوی پردیسن»

(سام مندس) و نظایر اینها وامدار فیلم آر تور پن است. روی هم رفته

بانی و کلاید از خط سیری برخوردار است که برای تماشاگران معاصر آشنا به

نظر می‌رسد زیرا بسیاری از فیلم‌های معاصر از این فیلم اقتباس کرده‌اند.

(حقایق نشان می‌دهند که قضیه این طور نبوده است. در واقع ممکن است بانی و کلاید عاشق هم نبوده باشند)، دارودسته «بارو» مانند یک رایبن هود مدرن و افرادش معرفی می‌شوند. همچون قهرمانانی که از درمندگان حمایت می‌کنند. در صحنه‌ای از فیلم هنگام سرقت از یک بانک آنها از اینکه پول یک پیرمرد پا به سن گذاشته را بردارند خودداری می‌کنند. بانک‌ها و نمایندگان آنها مورد هدف قرار می‌گیرند. به هرحال بانی و کلاید مسالئی از این دست را که پیرامون این دو شخصیت وجود داشته کم‌رنگ کرده و سعی کرده است به شخصیت‌ها رنگ و بویی انسانی ببخشد. براساس کتاب‌ها و اسناد تاریخی چه کسی می‌دانسته که کلاید دچار ناتوانی جنسی بوده و از آن رنج می‌برده است. صحنه آغازین فیلم جایی است که اسامی، مشخصات و عکس‌های بانی و کلاید به یکدیگر پیوند می‌خورند. روزی کسالت‌بار در سال‌های میانی بحران اقتصادی در یکی از شهرهای بی‌روح و مرده تگزاس، زنی جوان و ناامید، بانی پارک (فی دانس‌وی) از پنجره اتاق خوابش به بیرون خیره می‌شود و مردی را می‌بند که پنهانی در تدارک دزدیدن ماشین مادرش است. او با بیگانه‌ای جذاب مواجه می‌شود به اسم کلاید بارو (وارن بیتی). در همان اولین دقایق ملاقات آن دو با یکدیگر بدون اینکه حتی فرصت این باشد که آنها اسامی خود را عوض کنند بانی، کلاید را ترجیح می‌کند که دست به سرقت مسلحانه بزند و او جرات این کار را پیدا می‌کند. پس از سرقت آنها بلافاصله از صحنه می‌گریزند و این سرآغازی می‌شود برای جنایتات بزرگ‌تری که در آینده مرتکب می‌شوند. اولین قصد آنها برای سرقت مسلحانه از بانک به طرز خنده‌داری با ناکامی توام می‌شود. بانک ورشکسته شده و پولی برای سرقت موجود نیست. اما این مساله جلوی آنها را نمی‌گیرد. با پیوست یک متصدی پمپ بنزین بی‌هدف به اسم سی. دبلیو. ماس (مایکل جی. بولارد) که راننده دارودسته کلاید می‌شود آنها نه فقط درگیر سرقت می‌شوند بلکه شروع به قتل و آدمکشی می‌کنند. با پیوستن برادر کلاید، پاک (جین هاکمن) و همسر عصی‌مزاجش بلانش (استل پارسونز) دارودسته بارو تکمیل می‌شود. در مدت کوتاهی این پنج نفر به جنایتکارانی مشهور تبدیل می‌شوند و تقریباً سرقت از هر بانک ایالتی به ویژگی شاخص آنان

بدل می‌شود تا اینکه نیروهای فدرال با هم متحد شده و یکی یکی آنان را شکار می‌کنند. بانی و کلاید از الگوی سنتی درام سه‌پرده‌ای استفاده می‌کنند. در ابتدا ما عناصری را نظاره‌گر می‌شویم که منجر به شکل‌گیری گروه می‌شود. پرده دوم اوج و به‌ویژه کارهای دارودسته بارو را معرفی می‌کند. نظیر سرقت از بانک و درگیری‌ها و کلنجارهایی که بین اعضای دسته به وجود می‌آید، قرار از دست پلیس و تمسخر گرفتن یک رنجر تگزاسی و ملاقات با مادر بانی. پرده سوم سقوط و نابودی دسته بارو را نشان می‌دهد: مرگ پاک و زندانی شدن بلانش، خیانت سی. دبلیو. ماس و نهاجم انتهایلی پلیس که پایان کار بانی و کلاید را رقم می‌زند.

فیلم این صحنه را به صورت یک قتل عام از قبل طراحی‌شده نشان می‌دهد طوری که قهرمانان از خطری که آنها را تهدید می‌کند آگاه نیستند. حقایق نشان می‌دهد بانی و کلاید در لحظه مرگ‌شان آماده و تا دندان مسلح بوده‌اند.

یکی از بارزترین ویژگی‌های فیلم راه خلل‌ناپذیری است که آر تور پن در ترکیب کردن کمدی، درام و خشونتی گرافیکی در کلیت اثر انتخاب کرده است. البته این تنها باری نیست فیلمی که به زندگی یایغان می‌پردازد از منظر نشاط‌آوری برخوردار است. (بوج کسیدی و ساندنس کید که دو سال بعد از بانی و کلاید به معرض نمایش گذاشته شد از لحنی مشابه برخوردار بود).

بخارداز و بانی و کلاید این ویژگی مختص به یک لحظه خاص یا کوچکی از نظر زمانی نیست و حتی نمایش مضحک و طنز در صحنه‌ای که تکان‌دهنده و مهیب است نیز به چشم می‌خورد. به طور مثال، صحنه سرقت از بانک و فرار بعد از آن را در نظر بگیرید که سی. دبلیو ناآگاهانه ماشین را پارک می‌کند و موقعیت پیچیده‌ای پدید می‌آید. در حالی که ماشین شتاب می‌گیرد مردی روی در آن می‌پرد و کلاید به صورت او شلیک می‌کند. دوربین هیچ چیزی را از دید تماشاگر مخفی نگه نمی‌دارد.

بانی و کلاید از یک نگاه و منظر ویژه برخوردار است. صحنه آغازین از گرما و التهابی خاص انباشته شده، با تاکید بر نمایی نزدیک از بانی که مشغول آرایش است. رنگ‌های گرم بر صحنه غالب شده‌اند. بعدا در سکانسی که دارودسته با مادر بانی ملاقات می‌کنند صحنه سپاهی‌رنگ می‌شود. (sepia. ترکیبی از رنگ قهوه‌ای و قرمز که در گذشته برای چاپ عکس استفاده می‌شده است. م) این نوع رنگ‌پردازی فضایی غیرواقعی را با کیفیتی قدیمی توام می‌سازد. همچنین در صحنه‌ای دیگر نمایی باز از ابرها را شاهد می‌شویم که در بالای سر بانی و کلاید ظاهر می‌شود و با ایجاد سایه در پس‌زمینه صحنه تاریک می‌شود به طوری

سینمای جهان

سال پنجم ■ شماره ۱۰۲۷ *شرق* ^{روزانه}

طول موج

نوستالژی هالیس فرامیتون

خاطرات سوخته

کامیار کردستانی

فیلم کوتاه و ۳۶ دقیقه‌ای (نوستالژیا)- نام اصلی فیلم نیز به همین شکل داخل پراتز است- ساخته شده توسط هالیس فرامیتون هر قراردادی مابین صدا و تصویر را برهم می‌زند. فیلم عکس‌هایی (عکس‌هایی که فرامیتون در ابتدای ورودش به عرصه هنر گرفته است) را به نمایش می‌گذارد که در مقابل دوربین فیلمبرداری او یکی پس از دیگری سوزانده می‌شوند. صدای آرام (که متعلق به مایکل اسنود دیگر فیلمساز آوانگارد است) حین نمایش عکس‌ها و سوخته شدن آنها، داستانی را در باب عکس مربوطه شرح می‌دهد. حین سوخته شدن عکس و قبل از به تصویر کشیدن عکس بعدی، شرح داستان عکس بعدی توسط گفتار متن آغاز می‌شود. یعنی درست زمانی که رابطه میان عکس و صدا یا کلمات توسط بیننده درک می‌شود و او در پی ایجاد ارتباطی حسی با این ترکیب حاصله می‌گردد، دود و خاکستر عکس سوزانده‌شده به چشمان بیننده می‌رود و مدخلی برای ورود به داستان عکس بعدی می‌شود.

موشکافی ارتباط بین کلمات و تصاویر یا صدا و تصاویر از مهم‌ترین خاصه‌های آثار فرامیتون و همچنین «نوستالژیا» است. عمده‌ترین استراتژی ساختاری فیلم انفصال این دو است که شاید بتوان موضوع اصلی فیلم را همین قطع و وصل ارتباط صدا و تصویر دانست. جدا از تجربه دیداری و شنیداری حاصل‌شده از فیلم که بیننده را در ارتباطی ویژه با خاطرات فیلمساز از عکس‌ها و همچنین پیشگویی عکس بعدی از طریق گفتار متن قرار می‌دهد، توجهی که فرامیتون به ویژگی صوتی فیلم خود می‌کند چیزی است که تا آن زمان در سینمای آوانگارد و تجربی کمتر توجهی به آن شده بود.

گذر فیلمساز از عکس به فیلم‌ساز همچون تغییر گرایش او در عرصه هنر از عکاسی به فیلمسازی است. او عکس‌های خود را در مقابل دوربین فیلمبرداری‌اش می‌سوزاند. سوخته شدن عکس‌ها با صدایی که آنها را شرح می‌دهد همچون نابود شدن آثار هنری هنری است که از دل آن اثر هنری دیگری خلق می‌شود. حتی عکس‌های سوخته و از بین‌رفته در بطن اثر تصویری جدید، جاودانه می‌شوند و این در حالی است که دوربین ثابت فیلم (ویژگی مشترک آثار فیلمسازان ساختارگرا) در تمام طول فیلم درست عمود بر عکس‌ها قرار گرفته است.

مهم‌ترین بخش (نوستالژیا) آنجایی است که تماشاچی را در موقعیتی خاص قرار می‌دهد. این لحظه هنگام سوختن عکس‌ها است. خاطره و یاد عکس قبلی همراه با داستان مربوط به آن در ذهن بیننده قرار گرفته است و داستان عکس‌ها با صدای گوینده متن هنگام سوختن عکس قبلی آغاز شده است بدون آنکه عکس بعدی را هنوز دیده باشیم. این

موقعیت استثنایی شاید همان چیزی است که هر فیلمساز آوانگاردی در پی دستیابی به آن است؛ لحظه‌ای ویژه که خاطره و یادبود «درست در کنار انتظار وقوع و پیش‌بینی قرار می‌گیرد و اتصالی عجیب و شگفت‌انگیز را رقم می‌زند. با گذشت زمان داستان‌ها و خاطرات گفته‌شده از عکس‌ها در فیلم مبهم‌تر و پیچیده‌تر می‌شوند و افزایش این ابهامات ذهن بیننده را در پیش‌بینی عکس بعدی فیلم تحریک می‌کند. درگیری حاصله از این مساله و تجربه به‌دست‌آمده از عکس‌های پیشین و نتیجه‌گیری بیننده از آنها او را در مقام پیش‌بینی عکس بعدی قرار می‌دهد و ترکیبی فوق‌العاده را در ذهن او خلق می‌کند.

«نوستالژیا» اولین فیلم از سری فیلم‌های هفت قسمتی است با عنوان «هپاکس لگنامیا» که ترجمه لغت به لغت آن از لاتین به معنای «چیزهای یک بار گفته‌شده» است و بامی است که در زبان‌شناسی کلاسیک به کلماتی گفته می‌شود که در متون کهن تنها یک بار به کار گرفته شده‌اند. این سری فیلم‌ها که مهم‌ترین و مشهورترین آنها «نوستالژیا» است در کنار Zorn’s Lemma ممتازترین آثار فرامیتون هستند. این پروژه بزرگ که شامل فیلم مجزا است تنها پروژه بزرگی بود که فرامیتون در دوران حیات خود توانست آن را به پایان برساند. در این هفت فیلم او از عکس، ویدئو، بازی با پارامترهای صدا و تصویر، اصوات متناوب، فیلم صامت، تریشن، مونتاژ صدا و اصوات الکترونیک سود می‌برد.

هالیس فرامیتون عکاس، نویسنده، تئورسین و فیلمساز آوانگارد آمریکایی در سال ۱۹۳۶ متولد شد. به گفته خودش به علت عدم علاقه به مدرسه، تحصیلات آکادمیک را با وجود تعویض چندباره محل تحصیل ناتمام رها کرد. او عکاسی را با رقتن به نیویورک و زندگی در کنار دو دوست و هم‌کلاسی قدیمی خود یعنی کارل اندره مجسمه‌ساز و فرانک استلای نقاش آغاز کرد. با پیشرفت در عرصه عکاسی، کم‌کم به فیلمسازی گرایش پیدا کرد و ساخت اولین فیلم‌های خود را در تمرکز کسب‌شده بر مضمون آغاز کرد. اغلب فیلم‌های ابتدایی او مفقود شده یا توسط خود فیلمساز دور انداخته شدند و تنها فیلم باقیمانده از آن دوران «اطلاعات» (۱۹۶۶) است. با پیش رفتن او در فیلمسازی ابهامات موجود در مضامین فیلم‌هایش گسترش پیدا کرد و به کنکاشی در این مدیوم و استفاده از ظرفیت‌های آن روی آورد. فرامیتون در سال ۱۹۷۰ Zorn’s Lemma را که نقطه عطفی در سینمای تجربی بود، ساخت و در کنار نام‌هایی همچون مایکل اسنود، تونی کنراد، بل شارپنتز و ارنی گپر فیلمسازی ساختارگرا لقب گرفت؛ نامی که هیچ‌گاه خودش آن را نمی‌پسندید و معتقد نبود بازتاب‌دهنده تمام و کمال ویژگی آثارش نیست. فرامیتون در سال ۱۹۸۶ در اثر ابتلا به بیماری سرطان از دنیا رفت تا پروژه عظیم بایانی‌اش با نام «ماژان» ناتمام باقی بماند.